

FFEFA

د افغانستان د آزاد او عادلانه ټولټاکنو بنیاد
بنیاد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان
Free & Fair Election Foundation of Afghanistan

دڅار کمیتی دریم راپور

کابل : اسد ۱۳۸۹ کال

دولسی جرگی دکال ۱۳۸۹ ټول ټاکنو دمرحلی پیل دسرطان له دویمې نیټې څخه دسرطان ۲۴ نیټې پورې.

دولسی جرگی دټاکنو مبارزه دسرطان له دویمې نیټې څخه دسرطان تر ۲۴ نیټې پورې دام لري، په افغانستان کې دازادو او عادلانه ټاکنو بنسټ (فیفا) په ولایاتو کې دخپلو څارونکو په واسطه دټاکنو دمبارزې له بهیر څخه څارنه کوي او په ولسوالیو کې د ویریا کارمندانو په توسط څارنه کوي، دفیفا څارونکو دټاکنو دمبارزې په لومړیو دری هفتو کې د نوماندانو ، دکمپاین مسوولینو ، دحکومت محلی کارمندانو لخوا ددولتي امکاناتو څخه په ناوړې ګټې اخستې راپورونه ورکړل شوي دي .

دفیفا څارونکو دبی پری خلکو او نوماندانو سره دمرکو په بنا راپور برابرکړي او دفیفا مرکزی دفتر ته یی استولی دي. دغه راپور ددروان کال دولسی جرگی دټاکنو دمبارزې له پیل څخه دهیواد له مختلفو ولایتونو څخه تهیه کړی دي.

امنیتی حالت :

دفیفا ۳۴ ولایتونو دڅارونکو لخوا ورکړی شوي راپورونه دی څرګندونه کوی چی دهیوا په جوبی ،جنوب شرق او بعضی شمالي ولایتونو کی امنیت وضعیت دخرابیدو په مخ راوان دي، ددولت دوسلوالو گروپونو لخوا گواښونه ورکول کیږي چه له امله یی دټاکنوبهیر له ستونزو سره مخ کیږی او دغه ولسوال گروپونه غواړی چی په گواښونوسره دټاکنوبهیر ودره وی اویایی په وړاندی خندان اوستونزی ایجادکړي، ددغه گواښونو لکبله بعضی ارګانونه اوموسسات فعالیتونه له مشکل سره مواجه شويدي .

ددولت دوسلوالو مخالفینو گواښونو دزیاتره نوماندانو ټاکنیزه مبارزه کې پدی مجبورکړي چه خپل کمپاین په محتاطانه ډول سره پر مخ بوخی ترڅو دمخالفینو دجنجال څخه محفوظ پاتی شي،

دفیفا څارونکی راپو ورکوي چی دکونړ په ولایت کی ولسی جرگی ته نوماندان وایی: که چیرته دوی دټاکنو دمبارزې لپاره دخپلو ساحو څخه بهر ووځی نو دوسلوالو مخالفینو لخوا به ووژل شي، فیفا دقندهار او پکتیا په ولایتونو کې امنیت وضعیت داندیښنی وړښودلي او آن تردی چی پدغه ولایتونو کې نوماندان په ښکاره توګه او ډاډه زړه نشي کولي چي انتخاباتی مبارزه ترسره کړي، دفراه په ولایت کې نوماندان دقومي مشرانو سره عامه جلسي کوي .

دمیدان وردګ او ارزګان په ولایت کې هم امنیت وضعیت د ډاډ وړندي نوماندان نشي کولای چه په عامو ځایونو کې جلسي وکړي . دغور په ولایت یوه ښځینه نومانده په مرګ تهدید شوه او له تهدید وروسته کابل مهاجره شوه . دکندوز په ولایت کې دیو نوماند دوه تنه نماینده ګان دوسلوالو طالبانو لخوا اختطاف شول. دلوګر په ولایت کې ټاکنو کمپاین دپنځو تنو دمرګ سبب شوو. دفیفا څارونکو خبر ورکړی چي دلوګر په ولایت کې طالبانو یو دوکانداردیو نوماند دعکس په ځړولو ووژلو په مذکور په ولایت دبرکي په ولسوالي کې طالبانو دشبنامو په واسطه خلکو ته گواښ کړي چي ولسی جرگی ته دټولو نوماندانو پوسترونه اوعکسونه دی له ښارڅخه لري کړي اوکه هرچا ددی حکم څخه سرغړونه وکړه ددغه دوکاندارپه سرنوشت به اخته شي، دلوګر په ولایت کې ددی برسیره څلورتنه ولسی وګړی پدي جرم ووژل شول چه دوی دیو کانديد په انتخاباتی مبارزه کې فعاله برخه درلوده په وژل شووکی دوه تنه وروڼه وو.

گواښونکی تلفونونه ،تهدید آمیزه شب نامی، دبعضی اشخاصو لخوا گواښ د ټاکنو دمبارزې په لومړیو دری هفتو کې دڅارونکو لخوا شپاړس راپورونه ورکړل شوي دي ، په راپو رګي راغلي چی دغه گواښونه عامو خلکو،

نوماندانو، او انتخاباتی کمپاین نماینده گانو ته شوي دي، په لاندی جدول كي د سرطان له ۲څخه تر ۲۴ سرطان دگواښ پيښي دفيفا لخوا په تفصيل سره درج شوی دي.

ولایت	دگواښ ډول	ځای / ولسوالی	موخي	پیغام	مسئولين ا و مرتکبين
بدخشان	تلفوني گواښونه	نا څرگند	بښځينه نوماندان	دټاکنو دمبارزی څخه لاس په سرکیدل	نا څرگند
بادغیس	دشپی لیک	دکنج او بالامرغاب ولسوالی	نوماندان	په ټاکنو له ونډی ډډه کول	وسلوال طالبان
بغلان	تلفوني گواښونه	نا څرگند	بښځينه نوماند	دکمپاین پریښودل	دتولنی غړي
بلخ	دشپی لیک	نا څرگند	عام خلک	په ټاکنو له ونډی ډډه کول	نا څرگند
فراه	دشپی لیک	مخ او خټ	قومی مشران	ددولت سره دمرستی نه ډډه کول	وسلوال طالبان
غزنی	دشپی لیک	ناهور، قره باغ، جاغوری، ملتان	دنوماندانو ملاتړی او دکمپاین گروپ	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول او خلک گواښول	وسلوال طالبان
غور	نا څرگند	نا څرگند	بښځينه نوماند	په وژلو سره گواښول	وسلوال طالبان
غور	تلفوني گواښونه	نا څرگند	بښځينه نوماند	تهدید به خشونت	نا څرگند
غور	دشپی لیک	نا څرگند	بښځينه نوماند	ټول پوسترونه له مینځه وړل	نا څرگند
غزنی	تلفوني گواښونه	نا څرگند	دوه بښځينه نوماندانی	کمپاین پریښودل	نا څرگند
هرات	نا څرگند	نا څرگند	بښځينه نوماند	کمپاین پریښودل	نا څرگند
کابل	دشپی لیک	سربی	عام خلک	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول او خلک گواښول	وسلوال طالبان
خوست	دشپی لیک	لکن ، علی شیر ، بک	دکمپسیون کارکونکی او دکمپاین ډله	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول او خلک گواښول	طالبان او حزب اسلامی
خوست	تلفوني گواښونه	نا څرگند	بښځينه نوماندانی	گواښ کول په زورولوسره	وسلوال طالبان
کنډز	نا څرگند	نا څرگند	بښځينه نوماند	دکمپاین پریښودل	وسلوال طالبان
لوگر	دشپی لیک	برکی برک ، چرخ ، خروار	چلوونکی ، ډیوران	په موټر باندی دپوسترو له خړولو څخه ډډه کول	وسلوال طالبان
لوگر	دشپی لیک	برکی برک	عام خلک	دپوسترو دنمایش په وجه په ووژل شي	وسلوال طالبان
ننګرهار	دشپی لیک	دجلال اباد ښار دتالاشی څلورلاری	نارینه نوماندان او عام خلک	ږیری باید ونه خړول شي	وسلوال طالبان

ننگرهار	گواښول دهری کورنی	درونه	عام خلک	درای ورکولو په صورت کی به موگوتی پری شي	وسلوال طالبان
پکتیا	دشپی لیک	سدوزی	عام خلک	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول	وسلوال طالبان
پروان	دشپی لیک	د تجارت خونی ته نژدي	عام خلک	یوځانگری نوماند ته گواښ	نا څرگند
پروان	تلیفوني گواښونه	سیادان	بنځینه نوماند	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول	نا څرگند
اروزگان	دشپی لیک	شین گولی،لبلان،لندیانی	نارینه نوماند او عام خلک	په ټاکنو کی له ونډی څخه ډډه کول	وسلوال طالبان

دیادولو ورده چی په زیاتو هغه سیمو کی چي امنیت یی ډاډمن ندي نوماندان به ورته نزدی سیمو کی په سوله ایزه توگه خپل کمپاین پیل کړي، منفی رقابتونو او سلوالو گواښونو ومحلۍ قومندانانو دځانگړو نوماندانو په گټه لاس وېښی به دټاکنو په شفافیت منفی اثرات وکړي .

دټاکنو دمبارزی په لومړیو دری هفتو کی مینځ ته راغلي یښي چی دفیفا سره لیکل شوی دی په لاندی ډول سره دي:

دتخارپه ولایت کی دوه نوماندانو یو بل ته دمرگ گواښونه کړی دي اویو بل نوماند په عام محضر کی خلکو ته دوسلی دورکول دعهه کړیده،او له خلکو یی غوښتی چی په قرانکریم سره دی سوگند پورته کړي چی بل چاته به رایه نه ورکوي، دبدخشان ولایت څخه یوی بنځینه نوماندی دخپل مخالف لخوا دده دمرگ دجوړولو ددسیسې خبرورکړي دي. په دایکندی ولایت کی هم سیال نوماندان په عام محضر کی یو بل په وهلو اوټکولو سره گواښ کړیدی، دغورپه ولایت کی دیو نوماند دکمپاین مسوول دبل نوماند لخوا وهل شوی دی ، دفاریاب په ولایت کی یوه بنځینه نوماند دځایی قومندان لخوا تهدید شوی نوموړی نوماندی دفیفا څارونکی ډلی ته وویل چی زما دامنیتی کسانو او دمقابل لوری دامنیتی کسانو تر مینځ وهل ټکول ستغی سپوري ویل شویدی زه دپته اړشوم چی دخپل کمپاین دفترته تغیر ورکړم. دغیری کافی امنیتی تدابیرو باوجود خپل کمپاین ته دوام ورکوي، په ځانگری توگه دهیواد په څوارلسو ولایتونو کی : بادغیس ،بلخ،فراه،غور، هلمند،کندهار ،کنډز،لوگر،ننگرهار،نیمروز،پکتیا،پروان،اروزگان او زابل کی دنوماندانولپاره بشپړامنیتی تدابیرندی نیول شوي، دفیفا ځاونکو دننگرهار،غور، اوزرگان اوزابل په ولایتونو امنیتی چارواکی دامنیت په تامین کی دپاتی راتلو خبرورکوی، دننگرهارپه ولایت کی چی کله نوماندانو دامنیت دټینگښت په منظور امنیتی مسوولینو ته مراجعه کړیده منفی ځواب یی ترلاسته کړی دي او دبل پلوه پدغه ولایت کی یوتن نوماند ته دوه موتره پولس ورکړل شويدي ، هغه نوماندان چی ددولتی حمای او مرستی څخه برخمن دی دهغوی امنیت په مناسبه توگه تامین دی او هغه نوماندان چی ددلتی چارواکو سره نزدی ندي دهغوی دامنیت په باره کی تراوسه کوم اقدام ندی شوي، دجوزجان په ولایت کی هم ورته راپور ورکړل شویدی. دغورپه ولایت کی امنیتی چارواکی دیوتن پخوانی قوماندان ښکاره ملاتړکوی او په مکرر ډول دهغه په انتخاباتی غونډوکی برخه اخلي.

دفیفا څارونکی د جوزجان ،پکتیا،کابل ،سمنگان او تخارپه ولایتونو کی دنوماندانوپه غونډوکی په حکومتی یونیفارم کی دامنیتی چارواکو دگډون خبرورکوي، په راپورکی راغلي دي چی په دغه ولایت کی دپولیسومشران په منظم ډول دځانگړو نوماندانو لپاره کارکوی او خلک دپته هڅوي چي دځانگری نوماند په گټه کاروکړي.

په ټاکنو کی دښځوگډون :

د روان کال دولسی جرگی په ټاکنوکی دښځو گډون په دایمی توگه د ډول ډول ستونزو سره مخ دی، په منظمه توگه ښځی ډارول کیږی گواښول کیږي ، پدی اړه دفیفا څارونکو په لسو ځایونو کی نوماندانو ته دگواښ راپورونه ثبت کړی چه نهه یی یواځی بنځینه نوماندانو ته راجع دی، دشپی لخوا بنځینه نوماندان په تلیفون کی گواښول کیږی دغه گواښونه په لفظی اویا دشپی لیکونو په واسطه ترسره کیږی، اودویته ویل کیږی چه له کمپاین څخه لاس واخلی کنه سخته سزا به وویښی،په بعضی ولایتونو کی دمخالفو وسلوالولخوا ښځوته ویل شویدی چه په ټاکنو کی ونډی له اخستلو څخه ډډه وکړي، له راپورڅخه جوتیگی چی گواښونه یو په دری ښځوته متوجه دی ، دفیفا په راپورکی اشخاص ندی په گوته شوی البته دغه گواښونه دسیال نوماندانو، ځای قومندانانو، او په ځانگری توگه دهغه خلکو لخوا ترسره شوی چی په ټاکنوکی دښځو دگډون سره مخالف دی،دفیفا څارونکی دښځوپرخلاف دگواښونو

نورډولونه هم ذکر کړی لکه دهرات او بادغيس په ولايت کي ښځينه نوماندانې په کابو ويشتل شوی اوپوسترونه يې په منظمه توگه شلول کيږي.

دهيواد په زياتره برخوکی نه يواځی دا چی دښځينه نوماندانو دکمپاين په مخ کی زياتی ستونزی شتون لری بلکی دټاکنو په سيستم کی هم داسي څه شته چی دښځينه نوماندانو انتخاباتی مبارزه يې دستونزوسره مخ کړيده .

دټاکنو له قوانينو څخه سرغړونی:

دټاکنو د مبارزی په لومړيو هفتوکی وليدل شول چی حکومتی چارواکي ، واليان ، او دوزارتونو کارکونکي چی د بادغيس ، بلخ ، دايکندي ، هلمند ، جوزجان ، کابل ، خوست ، نورستان ، پکتيا ، پنجشير ، تخار او اروزگان په ولايتونو کي دوی دخپل نفوذ اومقام څخه په گټی اخستنی سره دخپلی خوښی نوماند ته کارکوی او آن تردی چی بعضی دولتی چارواکی دنوماندانو دانتخاباتی کمپاين ددفتري عضويت لری ، دبيلگی په توگه دبلخ په ولايت کي دصحت عامی یوتن مسوول خلکوته دحشراتو دمرگ دوايي ورکوي او په بدل کي خلک دپټه هڅوی چه دوی يوځانگړی نوماند ته رايه ورکړی ، دجوزجان په ولايت کي دپوهنی دیو تن دفتري دانتخاباتی کمپاين په دفتري بدل شويدي ، دفيفا په راپورکي راغلی دی هغه نوماندانو چی پخوايی ددولت په چوکاټ کي کارکړيدي اوس ددولتی امکاناتوڅخه ناوړه استفاده کوي ، او آن تردی چی ددفتري ټول پرسونل او وسايل يې په خدمت کی دي ، دهرات په ولايت کی دکرهني اومالداري رياست لخواپه بی ځايه شوو کسانو خوراکي توکی پدی هدف وويشل شول چه دوی يو ځانگړی نوماند ته رايه ورکړي ، دنيمروز په ولايت کی یوتن نوماند دولایت مقام له موټرڅخه په کمپاين کی استفاده کوی ،

په زياتره ولايتونو کي انتخاباتی غونډی په جوماتونو او ښونځيوکی ترسره کيږی او حال داچی دغه کار دټاکنو له مقرر اتوڅخه ښکاره سرغړونه ده ، دفيفا د راپور پر اساس په ځانگړی توگه د بلخ ، دايکندي ، فارياب ، غزنی ، غور ، کابل و کاپيسا په ولايتونو کي دجوماتونو اومکتبونو څخه په تبعيض آميز شکل سره استفاده کيږی دښونځيو استادان خويادنوماندانو خپلوان دی اوياورسره په ډله ټپله کي شريک دي ، دتخار په ولايت کی يوه تنه ښځينه نوماندی دښونځی زده کونکی دپټه هڅولی چی دوی درای ورکول کارتونه واخلی او خپله رایي همدپټه ورکړی که څه هم دکارتونو په اخستلوکی داسی ماشومان هم شتون لری چی دکارت داخستلو عمريی ندی بشپړ شوي خوبياهم مديره صاحبه پدی توانيدلی چی دغه ماشومانوته درايی ورکولو کارتونه واخلی ، دټاکنو دقانون (۶۲) ماده داسی حکم کوی [دشکاياتو کمیسيون په مرکز او ولايتونو کي کولی شی چي دخپل صلاحيت سره سم د شکايتونو پرته له کوم اعتراض څخه ريسده گي وکړی] . دټاکنو له مقرراتو څخه سرغړونی په ولايتونوکی ترسترگو کيږی تراوسه پوری دشکاياتو کمیسيون دټاکنو کمیسيون دټاکنو دقوانينو دمراعت کولو په منظورکوم جدی اقدام ندي کړي ، ددولتی امکاناتو څخه ناوړه استفاده ، ددولتی کارمندانو په کمپاين کی فعاله ونډه په ممنوعه ځايونو کی دانتخاباتی غونډو دايړه ول ، او دپټه ورته سرغړونی لاتراوسه پوری شتون لري چه داټول ددی څرگندوی دي دشکاياتو او انتخاباتو کمیسيون دټاکنو دقانون درعايت کولو په برخه کي چاندانی توجه نه کوي.

دفيفا سپارښتینی:

✓ په ټاکنو کي دښکيلو اشخاصو پروراندی گواښونه ورځ په ورځ زياتيږي او دا لری ممکن دټاکنوترخه پوری دوام وکړی ، نولدی امله فيفا دامنيتی چارواکو او داخله وزارت څخه په جدی او عاجله توگه ددی غوښتنه کوي چی په ټاکنو کي دښکيلو اشخاصو امنيت دی تامين کړی او پدی هکله دی چټک گامونه پورته کړي.

✓ په ځانگړی توگه ښځينه نوماندانې په زياتره منطقو کي دستونزو اوگواښونو سره مخ دی ، فيفا له امنيتی چارواکو څخه غواړی چی دښځينه نوماندانو دامنيت په برخه کی چټک اوکوټلی گامونه واخلی ، اودوی دی دپوليسو دتليفونی شمارو ته معرفی کړی شی ترڅو دارتيابه وخت کي ورسره مرسته اوهمکاری وشي.

✓ په ټول هیواد کي امنيت وضعيت داندېښنی وړدی درنو ټاکنو او دخلکو زیات گډون له جدی گواښ سره مخ دي ، فيفا په دافغانی اونړيوالو ځواکونو غبرکوي چي دخلکو او دټاکنو دمرکزونو دامنيت په ټينگښت کي دی کوټلي گامونه واخلی دټاکنو دمرکزونو نتايجو څارنه اوبرسی دی په لږوخت کی په تیزی سره ترسره کړی .

دټاکنو اړونده ادارو ته :

دټاکنوله قوانینو څخه ښکاره اومعلومداره سرغړونوته جدی پام اوتوجه نه کول به په ټاکنوکي رونتوب اوشفافیت به له مینځه یوسي او ولس به دټاکنوپرپروسه بی باوره شي، فیفا دشکایتونو دکمیسیون او دټاکنو دخپلواک کمیسیون څخه تقاضا کوي چی دخپلو صلاحیتونو څخه دی کارواخلي او دقانون ماتونکو پر خلاف دی قانونی چلند وکړی،ترڅو دیو پلوه دټاکنو رونتوب تضمین او دبل پلوه دخلکو اعتماد اوباوردټاکنوپرپروسه زیات شي.

دافغانستان حکومت ته :

دټاکنو په پروسه کي ددولتی چارواکو لاس وهنی اودیو ځانگړی نوماند څخه ملاتړدټاکنوبهیر اعتماد ته سخت زیان رسوي. فیفا دولسمشر ، وزیرانوڅخه غواړی چی په ډیری چټکي سره دی په ولایتونوکي والیانو او ټولو دولتی مسوولینو ته دی هدایت وکړي چی په ټاکنوکي دی دولتی وسایلو داستعمال څخه ځان وساتی او دولتی وسایط دی دنوماندانو په واک کی نه ورکوي.

دنوماندانو اوبښخیه رایې ورکونکوویرول او تهدیدول ترسترگوکیري،چه پدی کارسره دښځو ونډه سیاسي حقوق دچلینجونو سره مخ کوی. فیفا ټول ټاکنیز اورگانونه دپته هڅوي چی په خپلو ادارو کی دی دښځینه کارمندانو تعداد زیات کړی او داسي نور موثر تدابیردی ونیسی چه له امله یی دښځی په ټاکنو کي ونډه واخلي ترڅوددی سیاسي حقوق لاپسی پیاوړشي.